

GRADA

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historijuBroj 56
Godina XXVIII
Novembar, 2023.
[str. 237-246]

© Monos 2023

Privredna slika Gračanice, 2022. godine – kratak pregled

Prof. dr. Omer Hamzić (priredio)

Ovaj prilog zasniva se na Informaciji o aktuelnim privrednim kretanjima na području Grada Gračanica, koju je Gradsko vijeće usvojilo na sjednici održanoj 3. 10. 2023. godine. Radi se o redovnim godišnjim izvještajima koji se izrađuju i prezentiraju s ciljem da se obezbijede relevantne, pouzdane i tačne informacije o ukupnim privrednim kretanjima, koje bi trebalo da budu osnov za donošenje kvalitetnih odluka i mjera unapređenja poslovnog okruženja. Podaci iz Informacije trebalo bi da posluže i kao osnov za strateško planiranje i praćenje cjelokupnog ekonomskog razvoja na području Grada Gračanica. Kao izvor podataka korišteni su završni računima privedenih subjekata za period 2020.–2022. godine, koji su obrađeni od strane kompanije LRC Inženjering d.o.o. kao i podaci: Federalnog zavoda za zapošljavanje, Federalnog zavoda za statistiku, Federalnog zavoda za programiranje razvoja, Savez samostalnih sindikata BiH (statistika) i Statistike Grada Gračanica.

Ključne riječi: Gračanica, privreda, poslovanje, zaposlenost, dobit

UVODNE NAPOMENE

Prema novoj Metodologiji za izračun indeksa razvijenosti, koji se primjenjuje od 2018. godine, **po rang u razvijenosti**, Grad Gračanica sa indeksom od 0,95 nalazi se na 24. mjestu od 79 općina/gradova u FBiH, u trećoj. grupi (od pet grupa), a na trećem je mjestu u Kantonu Tuzla, poslije Tuzle i Banovića. Poređenja radi u toj trećoj grupi su još i Grad Gradačac na 34. mjestu i Srebrenik na 42. mjestu od 79 općina /gradova u FBiH. (Izvor podataka: „Socioekonomski pokazatelji po općinama FBiH u 2022. godini“. Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja – juni 2023. godine).

Od ukupno 44.493 stanovnika na gradskom području Gračanica, 30.194 ili 67,90 % evidentirano je kao radno sposobno stanovništvo, starosne dobi između 15 i 65 godina. Od toga je samo 17.823 (odnosno 40,06 %) bilo uključeno na tržište rada, što predstavlja aktivnu radnu snagu (11.065

ukupno zaposlenih i 6.758 nezaposlenih, koji su registrovani na Zavodu za zapošljavanje Gračanica).

U ovoj informaciji **obuhvaćene su 453 kompanije** (7 manje u odnosu na prethodnu godinu) koje su podnijele finansijske izvještaje Finansijskoj informatikoj agenciji FBiH za 2022. godinu. Manjkavost ovakvih analitičkih materijala je u tome što ne iskazuju fizički obimu proizvodnje i prometa. Finansijsko-računovodstveni iskazi pružaju podatke o krajnjem rezultatu poslovanja određene grane ili kompanije, ali bez podataka o fizičkom obimu proizvodnje s kojom se, u krajnjem, izlazi na tržište i „pravi“ finansijski rezultat, slika nije kompletna. No, to je stvar pristupa ovoj problematici i karaktera statističkih evidencija i njihove prezentacije javnosti.

POSLOVANJE (UKUPAN PRIHOD I DOBIT)

U 453 kompanije koje se promatraju u ovoj informaciji, u 2022. bilo je zaposleno 8.110 radnika, što je za 2,08 % manje u odnosu na prethodnu 2021. godinu, a za 0,68 % u odnosu na 2020. godinu. Najveći pad zaposlenih je iskazan u prerađivačkoj industriji od 5,04 %, dok najveći porast zaposlenih bilježe djelatnosti trgovine na veliko i malo, popravaka motornih vozila i motocikala od 5,26 %. Najveća zaposlenost ostvaruje se u prerađivačkoj industriji i djelatnosti trgovine na veliko i malo (75,76 %).

I pored izvjesnog pada zaposlenosti (odnosi se na prerađivačku industriju), promatrane kompanije, kad se gledaju u cjelini, zabilježile su značajnije povećanje ukupnog prihoda i dobiti u odnosu na prethodnu godinu. Ostvaren je ukupan prihod u iznosu od jedne milijarde i 126,68 miliona KM, što predstavlja povećanje za 16,19 % u odnosu na 2021., a za 42,39 % u odnosu na 2020. godinu.

U prerađivačkoj industriji ostvareno je 50,84 % ukupnog prihoda, 52,58 % dobiti

i 52,70 % zaposlenih. Na djelatnosti trgovine na veliko i malo, odnosi se 28,56 % ukupnog prihoda, 29,12 % dobiti i 21,21 % zaposlenih u privredi. Učešće građevinarstva u ukupnom prihodu iznosi 11,46 %, dobiti 10,66 % i zaposlenih 11,92 %. U prerađivačkoj industriji koja obuhvata 152 poslovna subjekta, sa 4.274 zaposlenih ili 52,70% od ukupno zaposlenih u privredi, ostvareno je 572,76 miliona KM prihoda, odnosno 50,84 % ukupnog prihoda privrede, 61,51 milion dobiti ili 52,58 % ukupne dobiti privrede Grada.

U djelatnosti trgovine koja obuhvata 135 poslovnih subjekata sa 1.720 zaposlenih radnika (ili 21,21 % od ukupnog broja zaposlenih u privredi), ostvareno je 321,79 miliona KM ukupnog prihoda, odnosno 28,56 % od ukupnog prihoda privrede, a 34,061 miliona KM dobiti ili 29,12 % od ukupne dobiti privrede Grada. Ukupan prihod u djelatnosti trgovine povećan je u odnosu na prethodnu godinu za 16,81 %, dobit za 15,53 %, a broj zaposlenih za 5,26 %.

Iskazana dobit u iznosu od 116,98 miliona KM veća je za 27% o odnosu na prethodnu, a čak za 73,06 %, u odnosu na 2020. godinu. Dobit je ostvarena u većini djelatnosti, što ukazuje na opći uspjeh gračaničke privrede u 2022. godini. Najveća je u prerađivačkoj industriji 52,58%, trgovini 29,12 % i građevinarstvu 10,66%.)vidi tabele na kraju ovog priloga)

Što se tiče spoljnotrgovinske razmjene, od 2018. godine privreda Gračanice iz negativnog salda robne razmjene ulazi u pozitivan saldo robne razmjene sa inostranstvom (sa 4,94 miliona KM u 2018. na 57,78 miliona KM u 2022.). Sa ostvarenim uvozom od 313,16 miliona KM i izvozom od 370,95 miliona KM, u 2022. godini ostvaren je pozitivan saldo u iznosu od 57,78 miliona KM, a pokrivenost uvoza izvozom od 118,45 %. To je iznad pokrivenosti uvoza izvozom u FBiH (ostvaren sa

59,36 %) i Tuzlanskom kantonu (ostvaren sa 89,60 %). Učešće izvoza privrede Grada Gračanica u izvozu Tuzlanskog kantona iznosi 13,57 %, a uvoza 10,27 %. To su svakako, pozitivni trendovi.

ZAPOSLENOST

Zaposlenost ukupnog stanovništva u zadnjih pet godina kontinuirano je u porastu: sa 23,79 % iz 2018. god. na 24,87 % u 2022. godini, te je iznad stepena zaposlenosti iz 1991. godine (19,24 %). **Stepen zaposlenosti** radnoaktivnog stanovništva (stanovništvo u dobi od 15-65 godina), takođe je porastu: sa 34,48 % u 2018. godini na 36,60 % u 2022. godini. To je za 5,20 % iznad stepena zaposlenosti u predratnoj 1991. godini kada je iznosila 31,40 %. Takođe premašuje i stepen zaposlenosti Tuzlanskog kantona (33,90 %), i stepena zaposlenosti FBiH (35,60 %). Paralelno s tim, u Gračanici opada stepen nezaposlenosti: sa 41,35 % iz 2018. godine na 37,90 % u 2022. godini, što je, po ovoj statistici, još uvijek nepovoljnije u odnosu na 1991. godinu kada je stepen nezaposlenosti iznosio 29,79 %. Iskazani stepen nezaposlenosti u Gračanici od 37,90 % je niži od stepena nezaposlenosti TK koji iznosi 40,50 %, ali je viši od stepena nezaposlenosti FBiH od 35,10 %. U odnosu na 13 općina/gradova TK, grad Gračanica sa stepenom nezaposlenosti od 37,90 % je druga općina/grad odmah iza Grada Tuzla sa (27,40 %) i ima niži stepen nezaposlenosti u odnosu na grad Gradačac (40,0 %), grad Srebrenik (59,60 %) i grad Lukavac (42,20 %). Ova statistika ne obuhvata sivu ekonomiju koja kreira neregistrovanu zaposlenost, zaposlenost u neformalnom sektoru i zaposlene u sektoru poljoprivrede.

INVESTICIJE

U periodu od 2011. do 2022. godine zabilježen je pozitivan trend rasta investicija. U nedostatku preciznijih podataka o

strukturi i karakteru investicija, izvorima i visini ulaganja, te krajnjim efektima tih investicija, u prezentiranom materijalu, a na osnovu podataka Službe za prostorno uređenje, navodi se da je u spomenutom desetogodišnjem periodu izgrađeno na desetine proizvodno-poslovnih objekata, ukupne površine od 210.025 kvadratnih metara (ili prosječno godišnje 1.779,87 kvadratnih metara). Najveći broj proizvodno-poslovnih objekata izgrađen je na području mjesne zajednice Gračanica (poslovna zona), na drugom mjestu je Stjepan Polje, potom Donja Lohinja i td. Ovi podaci se odnose samo na ulaganja u izgradnju poslovnih prostora. Ne znamo koliko je uloženo u opremu, kadrove itd. Jedna sveobuhvatnija analiza investicija u privredi Gračanice bila bi od velike koristi za lokalnu zajednicu i vlast, koja bi mogla poslužiti i kao korektiv i osnova za donošenje odluka u pogledu usmjeravanja i podrške privrednicima – budućim investitorima.

STANDARD

U periodu od 13 godina, od 2008. do 2022. godine, **prosječna neto isplaćena plaća** je povećana za 56,73 % (sa 520 KM iz 2008. god. na 815 KM u 2022.godini). U 2022. godini sa navedenom prosječno isplaćenom plaćom od 815 KM obezbjeđuje se pokrivenost sindikalne potrošačke korpe od samo 27,20 %.(Sindikalnu potrošačku korpu čine minimalni troškovi Života četveročlane porodice koju čine dvije odrasle osobe i dva djeteta, od kojih je jedno u srednjoškolskom, a drugo u uzrastu osnovca).

Prosječno isplaćena plaća u Gračanici od 815 KM niža je za 20,26% u odnosu na prosječnu plaću TK a za 26,84 % je niža u odnosu na FBiH. Nizak nivo prosječnih plaća direktno se odražava na nizak nivo prosječnih penzija. Ukupna prosječna mjesečna penzija od 445,38 KM iz 2022. godine iznosi samo 54,65 % prosječne neto

plate iz 2022. godine koja je iznosila 815 KM. U periodu od 2008. do 2021. (trinaest godina) ukupna **prosječna penzija** porasla je za samo 41,16 %, sa 315,51 KM na 445,38 KM, a prosječne plaće su porasle za samo 56,73 % sa 520,09 KM na 815,00 KM. Niže plaće i penzije u kontinuitetu za 20 i više procenata u odnosu na prosjeke TK i Federacije jedno je od negativnih obilježja ekonomskog stanja i ne uklapa se u opći profil privrede Grada Gračanice na kojem su vidljivi pozitivni trendovi u odnosu na prosjeke Kantona i Federacije. Uzroci i posljedice ovakvog dizbalansa vjerovatno su strukturne prirode, ali nikada nisu ozbiljno analizirani.

POLJOPRIVREDA

Osnova baza za poljoprivrednu proizvodnju svakako su zemljišni resursi na području Gračanice Na osnovu već poznate statistike, koristi se podatak da u ukupnoj strukturi poljoprivrednog zemljišta najveće učešće imaju oranice i vrtovi sa 41,59 %. U privatnom sektoru nalazi se 18.144 ha ili 84 %, a u državnom vlasništvu 3.456 ha ili 16 %. Kao nosilac razvoja poljoprivrede na ovom području smatra se i dalje Zemljoradnička zadruga „Gračanka“, kao jedna od najboljih i najstarijih u BiH. Tu su svakako i brojna privatna poljoprivredna gazdinstva, Udruženje poljoprivrednika, poljoprivrednih inženjera i tehničara itd.

U ratarskoj grani, kao ključne označene su kulture povrća: krastavac-kornišon, mrkva, cvekla, kupus, paradajz, paprika i luk, a u voćarstvu: šljiva, višnja, kruška i jabuka. Svi ti proizvodi namijenjeni su industrijskoj preradi i potrošnji u svježem stanju, a pored plasmana na domaće tržište, zadruga uspješno izvozi i u Evropsku uniju. U stočarskoj grani, na ovom području uspješno posluje više peradarskih farmi i farmi goveda. Nema podataka o kolikom broju se radi i kojih su kapaciteta.

U Gradskoj upravi – Odsjek za poljoprivredu vodi se Registar poljoprivrednih gazdinstava i Registar klijenata za podršku. U navedene registre koje vodi Odsjek za privredu, poljoprivredu i ruralni razvoj, prema stanju u maju 2022. godine upisano je ukupno 2.917 poljoprivrednih gazdinstava i to 2.775 porodičnih gazdinstava i 142 pravna subjekata (28 privrednih društava, 3 zadruge, 107 obrta, 2 udruženja i 2 ostali pravni subjekti).

Općepoznato je da bez podrške primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji, ova grana ne bi opstala. U toku 2022. godine, poljoprivredni proizvođači sa područja Gračanice ostvarili su novčanu podršku iz budžeta FBiH i TK u ukupnom iznosu od 2.910.034,00 KM, što je za 36,95 % povećanje u odnosu na 2021. godinu. Grad Gračanica je u 2022. godini izvršio isplatu sredstava namijenjenih za podršku poljoprivredu u ukupnom iznosu od 263.868,97 KM. Na osnovu raspoloživih podataka, kako piše u Informaciji Gradskog vijeća, može se zaključiti da programi novčanih podrški pozitivno utiču na opstanak i razvoj poljoprivrede. Evidentno je povećanje obima poljoprivredne proizvodnje, zadovoljenje domaćeg tržišta vlastitim proizvodima, stvaranje tržišno orijentisanih proizvođača, povećanje sjetvenih površina i privođenje kulturi neobrađenoga obradivog poljoprivrednog zemljišta, veće zapošljavanje itd.

I pored toga evidentno je da raspoloživi resursi nisu ni izdaleka iskorišteni. Niko ne zna koliko je obradivog zemljišta zapušteno i ne koristi ničemu. Čak o tome ne postoje ni ažurne evidencije, a ni kvaliteti projekti da se takvo stanje prevazilazi. Kao i u mnogo čemu drugom i ovdje je na potezu država.

ZAKLJUČAK

Većina privrednih subjekata suočava sa značajnim problemima (tržišta, ljudskih

resursa, tehnologija i uslova privređivanja), od kojih su mnogi zajednički u svim industrijskim granama, trgovini, građevinarstvu i drugim djelatnostima. To je opća konstatacija, koja se prepisuje u sličnim materijalima organa vlasti na svim nivoima.

Većina privrednih subjekata ima problem sa izlaskom na tržište, posebno strano. U posljednje vrijeme posebno se zaoštava pitanje kvalifikovane radne snage: od majstora, tehničara do rukovodilaca proizvodnje i inženjera. Većina proizvođača ima potpuno zastarjelu opremu koja se što prije mora zamijeniti Zakonska regulativa koja se odnosi na poslovanje privrede je veoma komplikovana, složena, ponekad nerazumna – što otežava i usporava rad, posebno investitorima i izvoznicima.

U skladu sa zaključcima iz dokumenta „Analiza lanca vrijednosti“ i strateškim fokusima iz Strategije razvoja Grada Gračanica za period 2023.–2027. godine“ i podacima u ovoj informaciji, izvedeni su sljedeći zaključci i preporuke: podsticati razvoj poduzetništva, posebno kroz unaprjeđenje radnih zona i osigurati visok

stepen zaposlenosti; kreirati poticajno okruženje i društvene sadržaje za život posebno mladih; promovirati održivu poljoprivredu i proizvodnju zdrave hrane; koristiti prednosti saradnje i razmjene iskustava sa drugim gradovima i općinama u BiH i susjednim zemljama za brži rast i razvoj; osigurati zeleni rast i promovirati proizvodnju i korištenje čiste energije; razvijati održiv turizam i osigurati očuvanje kulturno-historijske baštine; intenzivirati institucionalizovanu komunikaciju sa privrednicima i potencijalnim investitorima; poboljšati efikasnost administrativnih procedura i umanjiti barijere za rad privrednog sektora; poboljšati organizaciju tradicionalnih privrednih sajмова i poduzimati druge mjere na privlačenju investitora; intenzivirati razvoj poljoprivrede (implementacijom projekata i podsticaja koji doprinose razvoju poljoprivrede).

Ostaje da se vidi šta je od ovoga svega realno da se ostvari. Kadrovski, materijalni, pa i zakonski okviri Gradske uprave za ovakve poduhvate realno su ograničeni. Ako ništa, optimizma u ovom slučaju ne manjka.

PREGLED NAJUSPJEŠNIJIH FIRMI PREMA UKUPNOM PRIHODU DOBITI I PRIHODU PO ZAPOSLENOM

Dvadeset najuspješnijih firmi u 2022. godini ostvarilo je ukupan prihod od 638,47 miliona KM, što predstavlja 56,67 % ukupnog prihoda privrede . Ukupan prihod ovih firmi je povećan za 20,65 % u odnosu na 2021. godinu, a za 49,44% u odnosu na 2020. godinu što se vidi iz sljedeće tabele:

Naziv kompanije	Prihod			% ukupnih prihoda u ukup. prihodu		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
TRGOVIR d.o.o. GRAČANICA	39.579.465	56.774.779	79.563.991	5,00	5,85	7,06
MOTOREX DOO GRAČANICA	49.124.818	60.324.638	71.488.626	6,21	6,22	6,35
ŠIRBEGOVIĆ INŽENJERING D.O.O.	34.004.800	45.772.952	70.410.257	4,30	4,72	6,25
ZEKA-COMERC DOO	38.054.820	49.795.090	66.234.357	4,81	5,14	5,88
Berry Superfos Balkan	36.963.671	45.619.665	56.098.868	4,67	4,70	4,98
EDO-SLAD d.o.o.	17.710.894	25.603.041	32.045.836	2,24	2,64	2,84
NASKO Gračanica d.o.o.	27.285.551	29.552.657	31.592.568	3,45	3,05	2,80
SUMAN d.o.o. GRAČANICA	16.888.148	21.709.893	30.611.551	2,13	2,24	2,72
ISOWOOD d.o.o.	19.728.639	24.895.774	25.966.390	2,49	2,57	2,30
PLAMINGO d.o.o.	20.772.770	26.197.644	25.054.550	2,63	2,70	2,22
VARIPLAST d.o.o.	14.915.453	20.832.327	22.897.425	1,89	2,15	2,03
TERRASIT INSULATION d.o.o. Gračanica	14.680.367	19.952.812	22.241.479	1,86	2,06	1,97
INDEX d.o.o. GRAČANICA	11.647.828	14.280.705	15.128.749	1,47	1,47	1,34
Roding doo	21.283.817	12.714.064	14.916.997	2,69	1,31	1,32
INGRAT DOO	9.390.064	13.165.967	14.635.326	1,19	1,36	1,30
POLY d.o.o. GRAČANICA	9.204.308	13.107.006	12.875.821	1,16	1,35	1,14
EURO PROST DOO	13.092.893	11.049.367	12.486.984	1,65	1,14	1,11
JADRINA DOO	13.004.938	15.237.072	11.869.777	1,64	1,57	1,05
RADIUS d.o.o.	11.843.224	13.080.660	11.182.866	1,50	1,35	0,99
PLASTEX d.o.o.	8.068.420	9.540.113	11.170.229	1,02	0,98	0,99
Ukupan prihod 20 komp.	427.244.888	529.206.226	638.472.647	54,00	54,57	56,67
UKUPAN PRIHOD U PRIVREDI	791.258.829	969.689.984	1.126.681.397			

Tabela 1. Najuspješnije firme prema visini ukupnog prihoda u periodu 2020.-2022. godine. Izvor: LRC Inženjering d.o.o

Dvadeset najuspješnijih firmi u 2022. godini ostvarile su dobit od 75,08 milion KM što predstavlja 64,18 % ukupne dobiti privrede. Ukupna dobit ovih firmi je povećan za 34,32 % u odnosu na 2021. godinu, a za 109,02% u odnosu na 2020. godinu što se vidi iz slijedeće tabele:

	Naziv kompanije	Ukupna dobit			Učešće u %		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022
1	MOTOREX DOO GRAČANICA	10.585.333	14.433.345	16.102.704	15,01	14,83	13,77
2	TRGOVIR d.o.o. GRAČANICA	1.695.515	4.476.296	7.340.647	2,40	4,60	6,28
3	ŠIRBEGOVIĆ INŽENJERING D.O.O.	1.897.298	3.101.769	7.131.745	2,69	3,19	6,10
4	Berry Superfos Balkan	4.018.808	5.304.702	7.014.519	5,70	5,45	6,00
5	ZEKA-COMERC DOO	2.986.105	4.042.291	4.387.577	4,23	4,15	3,75
6	EDO-SLAD d.o.o.	1.311.155	3.472.796	4.055.007	1,86	3,57	3,47
7	ISOWOOD d.o.o.	1.658.497	3.583.969	3.822.244	2,35	3,68	3,27
8	INDEX d.o.o. GRAČANICA	1.021.487	2.484.740	3.312.967	1,45	2,55	2,83
9	SUMAN d.o.o. GRAČANICA	1.644.302	1.651.959	3.297.042	2,33	1,70	2,82
10	ALIBEGOVIĆ PLAST d.o.o. GRAČANICA	1.066.366	2.609.816	2.741.723	1,51	2,68	2,34
11	FINING d.o.o. Gračanica	850.649	594.351	2.141.655	1,21	0,61	1,83
12	AMBRA DOO	2.141.633	2.421.003	1.932.418	3,04	2,49	1,65
13	Džambo d.o.o. Gračanica	9.157	1.070.585	1.905.710	0,01	1,10	1,63
14	Plastoflex doo	1.537.565	1.333.739	1.695.201	2,18	1,37	1,45
15	INGRAT DOO	285.436	1.154.304	1.601.451	0,40	1,19	1,37
16	Max - Gradnja d.o.o. Gračanica	295.363	299.180	1.508.009	0,42	0,31	1,29
17	NASKO Gračanica d.o.o.	1.346.335	1.086.842	1.430.634	1,91	1,12	1,22
18	T R I N G d.o.o.	753.007	1.219.963	1.419.719	1,07	1,25	1,21
19	BENPROM d.o.o.	105.046	497.970	1.144.101	0,15	0,51	0,98
20	KLAUS LEHMANN GmbH doo	709.181	1.055.544	1.093.170	1,01	1,08	0,93
	Ukupna dobit 20 kompanija	35.918.238	55.895.164	75.078.243	50,94	57,44	64,18
	UKUPNA DOBIT U INDUSTRIJSKOJ GRANI	70.515.334	97.318.679	116.982.021			

Tabela 2. Najuspješnije firme prema visini prihoda po zaposlenom u periodu 2020.-2022. godine. Izvor: LRC

	Naziv kompanije	Broj zaposlenih			Prihod po zaposlenom		
		2020	2021	2022	2020	2021	2022
1	Pegasus Bosna d.o.o.	1	1	1	3.956.296	5.492.276	5.141.897
2	BIOPILE d.o.o.	4	2	2	1.260.751	2.607.692	2.818.004
3	Fist Plastika doo	2	2	2	1.630.367	2.496.099	1.929.367
4	QR-OGRADNI SISTEMI d.o.o. Gračanica	15	15	1	42.756	74.517	1.254.601
5	ANCORP doo	0	0	1			1.123.037
6	TRGOVIR d.o.o. GRAČANICA	91	91	91	434.939	623.899	874.330
7	NEDŽM d.o.o. GRAČANICA	2	2	2	350.433	288.850	870.237
8	AGROPEST d.o.o. GRAČANICA	5	5	4	398.273	438.354	664.213
9	TopTier Connect d.o.o.	1	1	1	466.847	397.215	550.971
10	POLJOPONUDA d.o.o. GRAČANICA	5	5	5	356.480	378.529	512.580
11	Sax d.o.o.	11	12	13	277.791	329.976	488.577
12	NASKO Gračanica d.o.o.	53	63	67	514.822	469.090	471.531
13	HASIĆ TRANSPORTE d.o.o.	3	1	1	19.410	224.784	459.091
14	KAFE DO d.o.o.	2	2	2	211.155	323.732	447.841
15	Max - Gradnja d.o.o. Gračanica	26	29	25	217.752	225.066	435.299
16	BRIJEST d.o.o.	10	8	8	338.705	398.706	432.009
17	MTTC d.o.o.	0	4	4		236.683	427.222
18	TERRASIT INSULATION d.o.o. Gračanica	56	57	54	262.149	350.049	411.879
19	METRON AUTOMATION d.o.o. Gračanica	1	2	5	78.813	103.533	405.198
20	OREX-COMPANY d.o.o. GRAČANICA	3	3	3	274.414	389.598	400.861
	UKUPNO ZAPOSLENIH U INDUSTRIJSKOJ GRANI	8.166	8.283	8.110			

Tabela 2. Najuspješnije firme prema visini prihoda u periodu 2020.-2022. godine. Izvor: LRC Inženjering d.o.o

SUMMARY

AN ECONOMIC OVERVIEW OF GRAČANICA, 2022–A BRIEF REVIEW

The majority of economic entities face significant challenges (market, human resources, technology, and business conditions), many of which are common across all industries, trade, construction, and other sectors. This is a general observation that is echoed in similar materials produced by governmental bodies at all levels. Most economic entities struggle to enter the market, especially foreign markets. Lately, there has been a particular sharpening of the issue of qualified labor, from skilled workers, technicians, to production managers and engineers. Most producers have completely outdated equipment that needs to be replaced as soon as possible. The legal regulations related to business operations are very complex, intricate, and sometimes unreasonable, making work more difficult and slower, especially for investors and exporters. In line with the conclusions from the “Value Chain Analysis” document and the strategic focus of the “Development Strategy of the City of Gračanica for the period 2023-2027” and the data in this information, the following conclusions and recommendations have been derived: stimulate entrepreneurship development, especially through the improvement of working zones and ensuring a high level of employment; create a conducive environment and social activities for life, especially for young people; promote sustainable agriculture and the production of healthy food; utilize the benefits of collaboration and experience exchange with other cities and municipalities in Bosnia and Herzegovina and neighboring countries for faster growth and development; ensure green growth and promote the production and use of clean energy; develop sustainable tourism and preserve the cultural and historical heritage; intensify institutional communication with business owners and potential investors; improve the efficiency of administrative procedures and reduce barriers to the business sector; improve the organization of traditional trade fairs and take other measures to attract investors; intensify agricultural development (through projects and incentives that contribute to agricultural development). It remains to be seen what is realistically achievable from all of this. From a personnel, material, and even legal perspective, the City Administration’s framework for such endeavors is realistically limited. Nonetheless, optimism is not lacking in this case.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Tuzlanski kanton
GRAD GRAČANICA

Razmatra: Gradsko vijeće

Predlažać: Gradonačelnik

INFORMACIJA

o aktuelnim privrednim kretanjima
Grada Gračanica
u 2022. godini

Obradivač: Služba za poduzetništvo,
lokalni razvoj i finansije

Gračanica, avgust 2023. godine